KLASICISMUS
HISTORISMUS

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Karel Švuger

DVK/ 3. ročník

Září 2012

Obrazová dokumentace, historizující tendence, základní pojmy

VY_32_INOVACE_DVK23/20

Klasicismus

v nejobecnějším významu znamená používání motivů inspirovaných a přejímaných z tzv. klasického umění, tj. z umění antického Říma a Řecka.
V tomto smyslu se mluví o klasicismu v renesanci stejně jako v baroku 17. Nebo 18. století.

Klasicismus jako označení slohu poslední třetiny 18. století napovídá, že hlavním zdrojem a zaměřením umění té doby jsou klasicistní prvky a principy, k nimž se obrací pozornost umělců po vyčerpání tvůrčích možností baroka, uzavřeného rokokem. Jako na rozhraní všech slohů dochází zprvu i zde k prolínání a překrývání starého s novým a zpočátku se klasicistní tvarosloví někdy jen jakoby nanáší na ještě barokní kostru. Zejména časnější klasicistní stavby a jejich části mají vnějškově tolik společného s barokem, že se o nich v jednotlivých případech mluvívá jako o pozdně barokních a klasicismus bývá někdy k baroku přičleňován s označením barokní klasicismus, nebo dokonce klasicizující barok.

Podstatnou součástí klasicismu druhé poloviny 18. stol. je tzv. sloh Ludvíka XVI. (1774 - 1792), vyvinuvší se za vlády tohoto francouzského krále. Je reprezentován především charakteristickým nábytkem a ornamentikou, která však přechází záhy na architekturu a šíří se i do jiných zemí Evropy.

Empír, zvaný také císařský sloh, má původ názvu ve francouzském slově empire - impérium, císařství, a to proto, že se jím stavělo převážně v době, kdy se Napoleon Bonaparte prohlásil císařem (1804), a pak ještě celou první polovinu 19. století. Označení "empírové" se občas užívá i pro stavby vzniklé před rokem 1804 (pokud vykazují příslušné vnější znaky).

Ve vymezení a užívání názvů klasicismus a empíru tedy není naprostá jednotnost. Období klasicismu a empíru se však ve skutečnosti ani zdaleka nejeví jako stylově jednolité. Již před rokem 1800 je provázeno raným neboli časným romantismem, vyvolaným romantickým vztahem k umění jiných kultur, exotice i venkovu, a ještě před polovinou 19. století se objevuje biedermeier. Ten nachází výraz spíše v měšťanské kultuře bydlení, v nábytku, uměleckém průmyslu a v odívání, nikoli v architektuře. Název vznikl kombinací jmen dvou měšťáckých postav z německého časopisu "Fliegende Blatter", panů Biedermanna a Bummelmaiera, takže podstatu tohoto měšťanského slohu přímo nepostihuje.

KLASICISTNÍ A EMPÍROVÉ ORNAMENTY

kromě uvedených se znovu užívá většina ornamentiky jako v renesanci

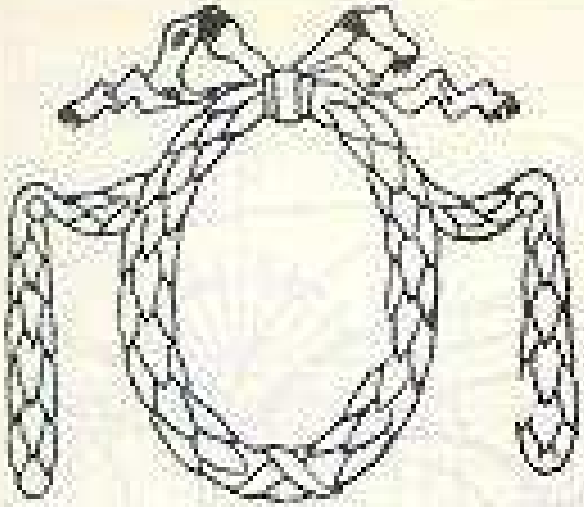

nejtypičtější kl. ornament

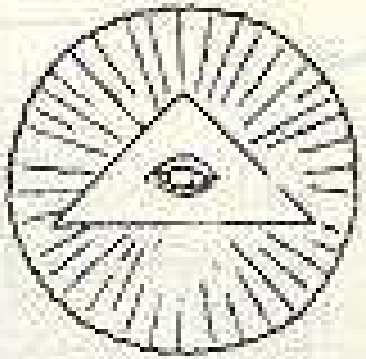

tzv. boží oko

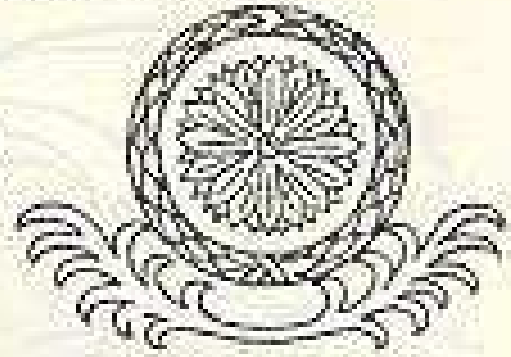

rozeta ve věnci

medailón s profilem tzv. imperátora

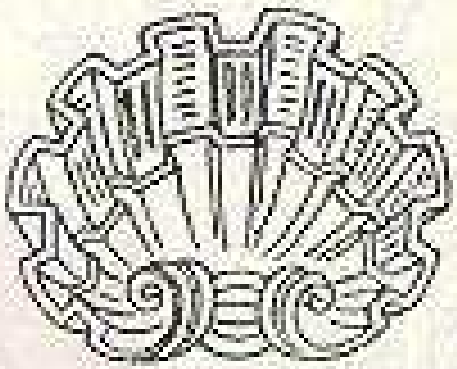

mušle

medailón s oblíbeným znamením čtyřky s kotvou, doplněný monogramem

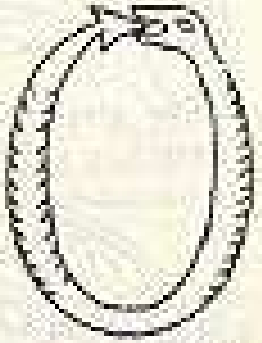

medailón rámovaný hádkem

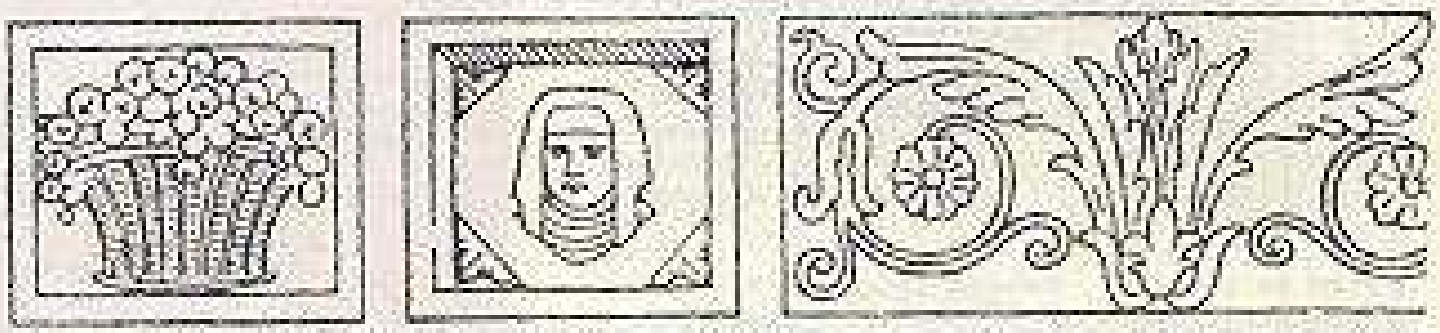

Parapetní výplně: koš s květinami, hlava Egypťanky - vliv romantismu, akantové rozviliny a úponky (kolem r. 1840)

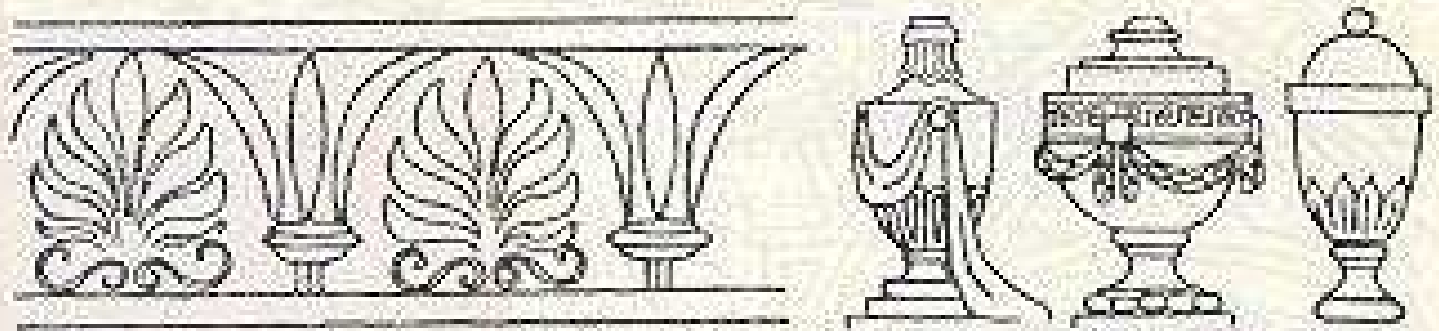

Antemion - palmeta se střídá s lotosovým květem, vázy

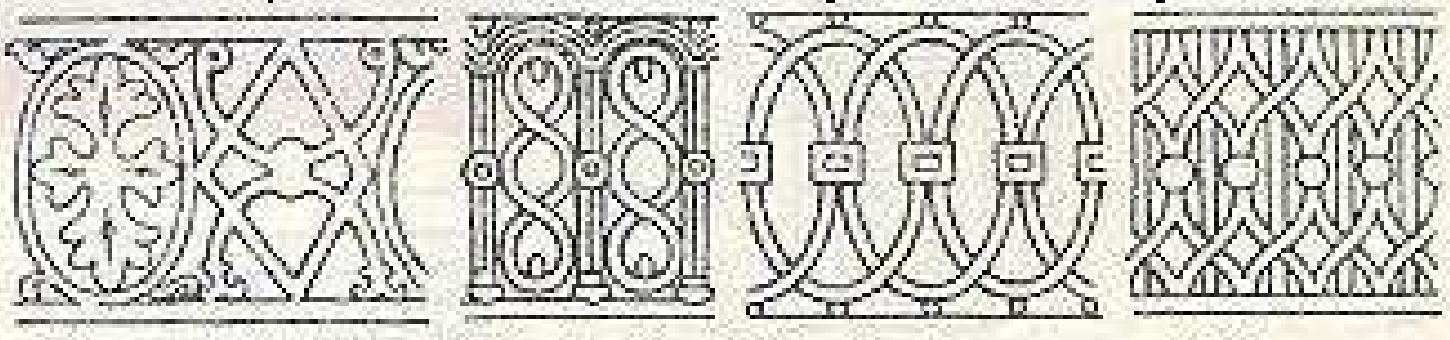

Parapetní pletencovité vlysy (průběžné pruhy ornamentu)

ORNAMENTY

mořská vlna

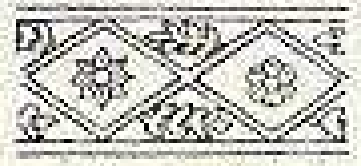

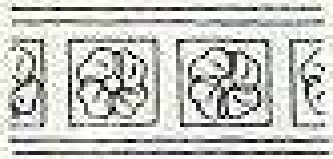

pruh s motivem větviček a rozet
pruh s kazetami a rozetami

stylizovaný rostlinný motiv
vejcovec kombinovaný se šipkami

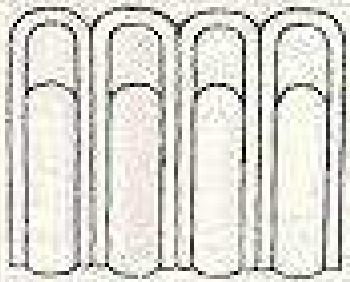

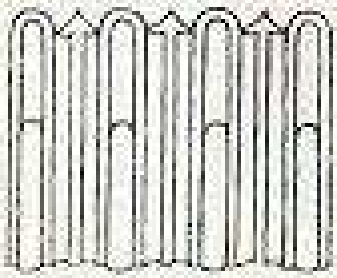

kanelury s vloženými píšťalami,
kanelury s píšťalami se střídají se

Praha - Tylovo divadlo

Hraběcí Nosticovo národní divadlo (přejmenované později na Tylovo) postavené na počátku 80. let 18. století podle projektu Antona Haffeneckera, může být stejným právem pokládáno za ztělesnění konce barokní epochy i nastupujícího klasicismu.

Vlašim - čínský pavilon

Park při zámku Auerspergů ve Vlašimi, upravený ze zámecké obory v osmdesátých letech 19. století, patřil ve své době k nejobdivovanějším. Z jeho četných zahradních staveb se však zachovalo jen málo. Zdejší Čínský pavilon je však největší a nejkrásnější z našich dochovaných zahradních staveb inspirovaných čínskou zahradní architekturou, kterou uvedl do Anglie i celé Evropy v šedesátých letech 18. století svými spisy

Veltrusy - zahradní stavby

Kroměříž - stavby **v Podzámecké zahradě**

Koncem 18. století se i zahrada při kroměřížském sídle olomouckých arcibiskupů, dosud upravená ve francouzském formálním stylu, začala měnit v přírodně krajinářský park s řadou romantických zahradních staveb

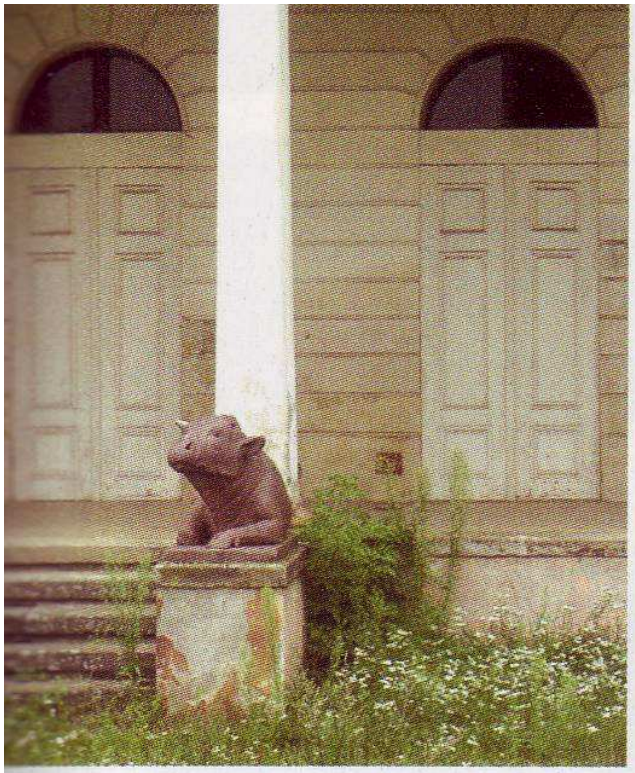

A

MAXIMILIAN JOSEPH

Lednicko - Valtický areál - zahradní stavby a zámek Lednice

V posledních letech 18. století přistoupili Liechtensteinové ke krajinářským úpravám rozsáhlého území v okolí rodového sídla Valtic, zámku Lednice a města Břeclavi. Vzniklo krajinářské dílo patřící rozsahem i kvalitou k nejvýznamnějším v evropském měritku, což potvrdil i zápis do seznamu evropského kulturního dědictví LINESCO. Stavby, které se postupně staly součástí této úpravy, jsou zajímavým dokladem vývoje architektonického vkusu v průběhu první poloviny 19. století. Řadu začíná v roce 1797 stavba orientalizujícího minaretu podle projektu

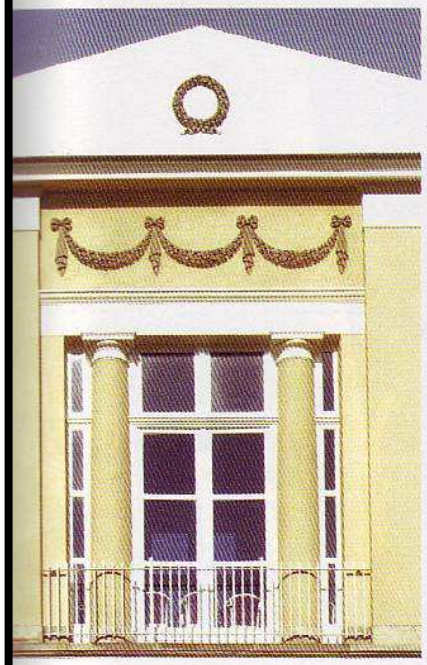

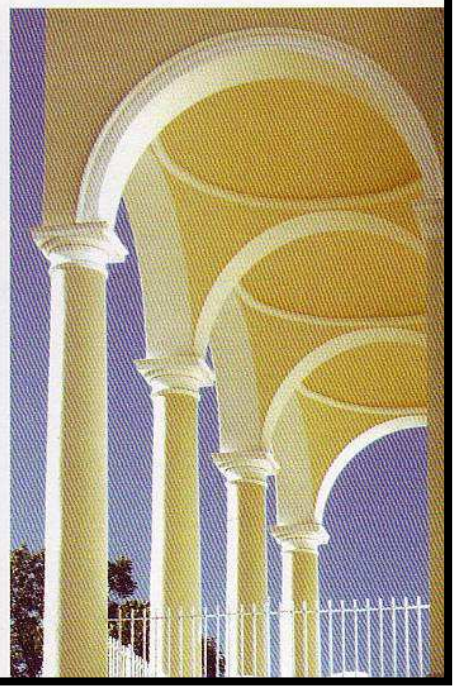

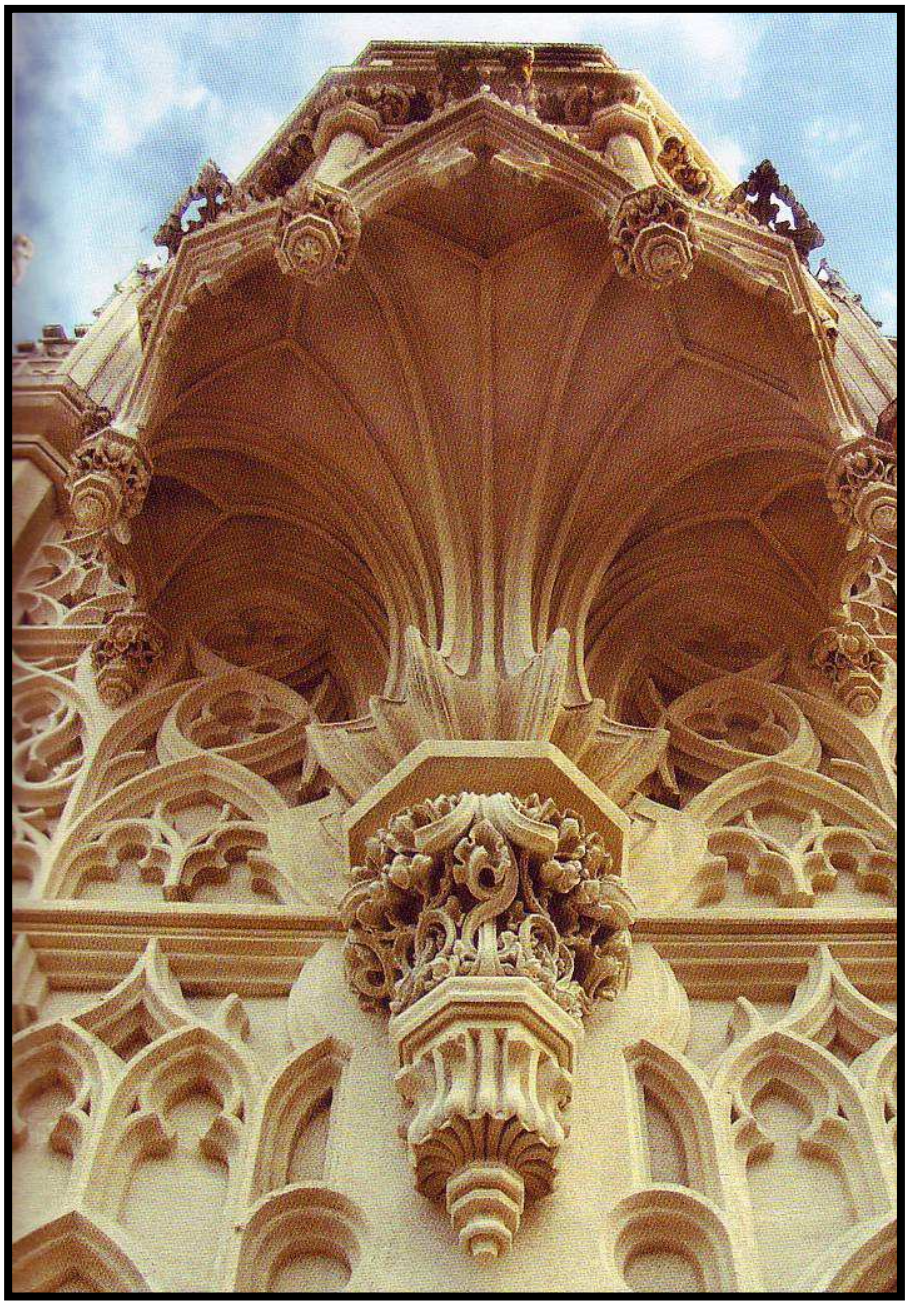

Františkovy Lázně

Roku 1793 byla zahájena stavba lázní podle projektu zemského stavebního ředitele Tobiase Grubera. Jeho původní koncepci v duchu barokního klasicismu s osově uspořádanou geometrickou zahradní úpravou však později překryla velkorysejší koncepce Johanna M. S. Riedla. „Ideální město" v duchu osvícenských představ mělo pravoúhlou uliční síť a bylo obklopeno romantickými přírodně krajinářskými parky. Pozitivní působení centrálních stavebních úřadů upravilo i typickou jednotnou žluto -bílou barevnost fasád a proporce nových budov.

Café Helenaia

Kačina - zámek

Zámek Kačina si zaslouží hned několik nej... Je největším, stylově nejčistším a také nejkrásnějším architektonickým dílem českého klasicismu. O dlouhodobém záměru Jana Rudolfa hraběte Chotka vybudovat zde nové rodové sídlo svědčí fakt, že už roku 1789 nechal na tomto místě založit rozsáhlý park komponovaný s ohledem na budoucí zámek. Projekt ve stylu anglického palladiánského neoklasicismu vypracoval ještě před koncem 18. století drážďanský architekt Christian Franz Schuricht. Ten však zřejmě nikdy na Kačině nebyl. Práce vedli a detaily projektu dopracovali v letech 1806 - 1822 Georg Fischer a hlavně jeho žáci Johann Philipp Jondl a Anton Arche. Přestože zámek je prý jen zrcadlovou polovinou původně zamýšleného areálu, výsledek je velkolepým ztělesněním ideálu vznešené prostoty. Centrální budovu s monumentálním portikem napojují segmentová křídla s pokoji pro hosty a kolonádou na objekty divadla (vpravo) a knihovny (vlevo). Budovy vymezují mimořádně široký a otevřený čestný dvůr. Vynikající jsou také interiéry, zejména rotunda knihovny se sloupovou galerií.

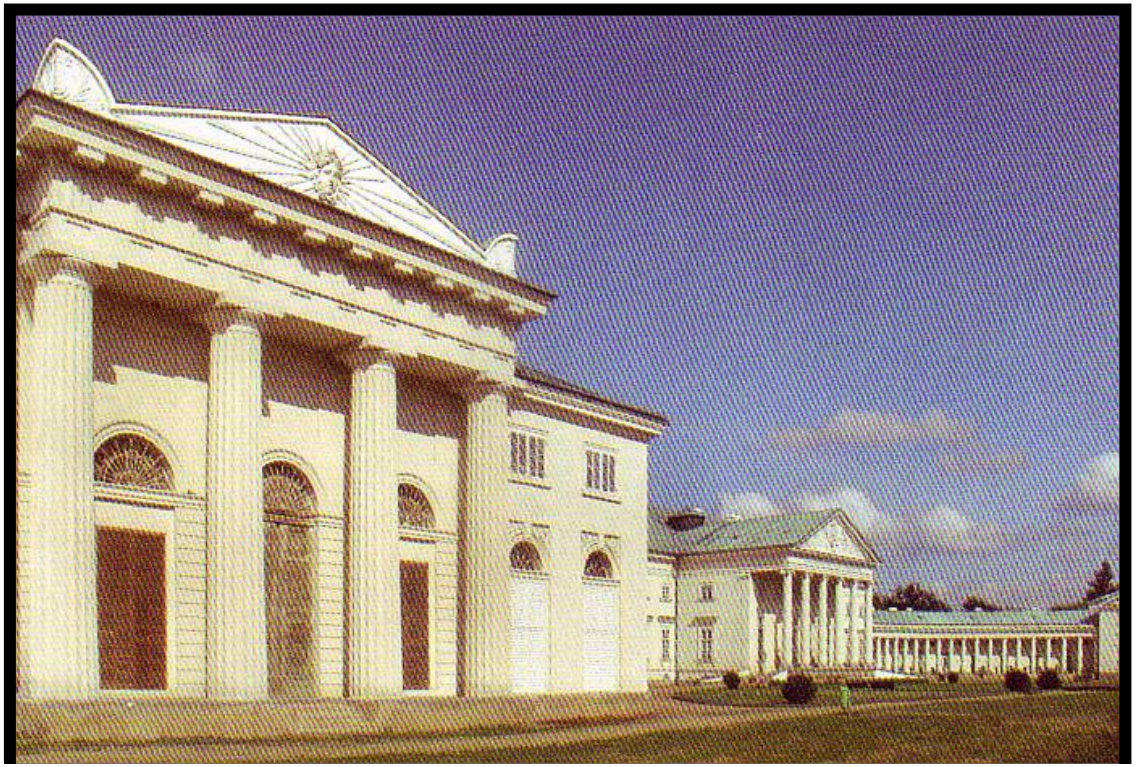

ZDROJE:

BAUER, Alois. *Dějiny výtvarného umění*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1998, 287 p. ISBN 80-858-3925-3.

CHÂTELET, Albert a Bernard Philippe GROSLIER. *Světové dějiny umění: malířství, sochařství, architektura, užité umění*. České vyd. 2., upr.,. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004, 784 s. ISBN 80-718-1936-0.

MRÁZ, Bohumír a Odborná spolupráce Marie ČERNÁ. *Dějiny výtvarné kultury*. 4. vyd., V Idea servis 3. vyd. Praha: Idea servis, 2002, 287 p. ISBN 80-859-7039-2.

Internetové zdroje:
http://cs.wikipedia.org
http://www.artmuseum.cz
http://historika.fabulator.cz
http://www.umeni.euweb.cz
http://www.dejinyumeni.czweb.org